

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора педагогічних наук, професора

Хижняк Інни Анатоліївни

на дисертацію та автореферат Кокнової Тетяни Анатоліївни

**«Теорія і практика формування лінгвометодичної компетентності
майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки»,**

представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

01 Освіта/Педагогіка

Дисертаційне дослідження Кокнової Тетяни Анатоліївни відзначається актуальністю та новизною розуміння автором сучасних підходів до підготовки майбутніх фахівців. В умовах реформування освітньої системи України, її інтеграції в європейську та світову системи, безумовно, стратегічного значення набуває підготовка майбутніх викладачів іноземних мов, що в межах своєї безпосередньої професійно-педагогічної діяльності сприяють започаткованим глобалізаційним тенденціям та інтеграції країни в різні ланки соціально-економічного розвитку. У наш час процес фахової підготовки вимагає перенесення уваги на його результат, орієнтації змісту й організації навчання на компетентнісний підхід і пошук ефективних механізмів та стратегій його запровадження. Це може бути реалізовано шляхом створення нових практико-орієнтованих моделей, спрямованих не лише на опанування майбутніми викладачами іноземних мов знань, умінь і навичок, а й на розвиток такої професійної компетентності, що відповідає вимогам сучасності. Погоджуємося з такою позицією і вважаємо актуальність дослідження обґрунтованою достатньо.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної теми ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» «Освітні технології навчально-виховного процесу у сучасних закладах освіти» (державний реєстраційний номер 0110U000751). Тема належним чином затверджена та закордирована.

Переставлена до захисту робота є цілісним системним дослідженням, науковий апарат якого не викликає зауважень. Тема, мета, об'єкт і предмет дослідження повно та адекватно відображають проблему, що досліджується.

Вагомою є методологічна база дослідження: для обґрунтування системи формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних

мов Т. А. Кокнова використовувала системний, компетентнісний, аксіологічний, синергетичний, особистісно зорієнтований та діяльнісний підходи. Саме така система сучасних методологічних підходів дозволила обґрунтувати всі компоненти системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов: цільовий (мета, результат, принципи та завдання), суб'єкт-об'єктний (суб'єкти та об'єкти процесу), середовищний (оптимізація потенціалу освітнього середовища), змістовий (зміст системи) та технологічний (форми, методи, засоби та технології).

Відмічаємо цілісність, релевантність, відповідність сучасним вимогам застосованих методів дослідження та методик їх використання: *теоретичні* – порівняльний та системний аналіз філософської, психолого-педагогічної, філологічної та навчально-методичної літератури для з'ясування ступеня розробленості проблеми дослідження, вивчення вітчизняного та закордонного досвіду підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, обґрунтування понятійного апарату; аналіз, синтез та узагальнення наукових положень для визначення теоретичних і методичних засад дослідження та його концептуальних ідей; моделювання – для розробки моделі системи формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки; *емпіричні* – опитування, анкетування, тестування, спостереження, бесіди, педагогічний моніторинг для відстеження динаміки рівня сформованості лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов; педагогічний експеримент для перевірки ефективності розробленої системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов; *методи математичної статистики* для кількісного та якісного аналізу емпіричних даних і визначення статистичної значущості отриманих у ході експерименту результатів. Саме така система методів та високий рівень їх реалізації дозволила Кокновій Т. А. реалізувати мету та завдання дисертації.

Доцільним є докладний розгляд та уточнення в межах дослідження змісту всіх провідних понять дослідження: «компетентність», «компетенція», «лінгвометодична компетентність», вагомим здобутком є уведення до наукового обігу понять «лінгвометодична компетентність майбутнього викладача іноземної мови»; «система формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов», що є однією з, однак ґрунтовних досліджень. Відзначаємо, що в процесі дослідження зроблено аналіз лінгвометодичної підготовки майбутніх спеціалістів підготовки в ретроспективі,

де виявлено перспективні шляхи модернізації процесу фахової підготовки з метою пошуку більш ефективних форм, методів та технологій, які найбільш відповідають наявній освітній ситуації підготовки майбутніх викладачів іноземних мов.

Дослідниця обґрунтувала та визначила зміст і структуру лінгвометодичної компетентності, яка враховує особливості професійної діяльності викладача іноземної мови та його професійні функції. Вважаємо поданий зміст та структуру цілком обґрунтованою, логічною, такою, що створює передумови для проведення експериментальної частини дослідження й забезпечення його вірогідності.

Дисертаційне дослідження має вагоме практичне значення. Розроблений навчально-методичний комплекс містить технологічне забезпечення системи формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов, яке включає: сукупність технологій навчання, особливостей їх реалізації, що гарантують успішне формування в майбутніх викладачів іноземних мов лінгвометодичної компетентності. Технологічний супровід передбачає використання традиційних та інноваційних технологій для формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх викладачів іноземних мов: «Візуалізований лінгвометодичний тезаурус», «Сходи лінгвометодичного становлення», «Стратегія особистого та лінгвометодичного самовдосконалення», «Лінгвометодичне портфоліо». Результати проведеного експериментального дослідження свідчать, що розроблена система формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов сприяла підвищенню її рівня в експериментальних групах у кількісно вірогідному вияві.

Основні результати дослідження впроваджено у навчальний процес ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського, Херсонського державного університету, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. Достатньо ґрунтовним є поле апробації результатів дослідження: 18 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій, що мають широку географію. Вагомим здобутком дисертантки є 43 праці.

Автореферат повною мірою відображає зміст роботи й акцентує її найбільш значущі положення.

Наукова новизна одержаних результатів в тому, що: *вперше* обґрунтовано теоретичні та методичні засади системи формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки, яка містить цільовий, суб'єкт-об'єктний, середовищний, змістовий та технологічний компоненти; уведено до наукового обігу поняття «лінгвометодична компетентність майбутнього викладача іноземної мови»; змодельовано, обґрунтовано та розроблено систему формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів у процесі фахової підготовки; визначено та схарактеризовано компоненти лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов, критерії (особистісно-мотиваційний, професійно-діяльнісний, інтегративно-творчий) та рівні її сформованості (елементарний, репродуктивний, реконструктивний, креативний);

удосконалено: технологічний супровід фахової професійно-педагогічної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов, що складається з традиційних та інноваційних форм, методів, засобів та технологій; зміст та типологію завдань до практичних занять, самостійної та науково-дослідної роботи, педагогічної практики з орієнтацією на компетентнісні засади формування лінгвометодичної компетентності в майбутніх спеціалістів;

набули подальшого розвитку: теоретичні засади професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов; трактування базових понять (компетентність, компетенція, лінгвометодична компетентність); ідеї особистісно зорієнтованого, системного, компетентнісного, особистісно-діяльнісного, аксіологічного, акмеологічного, андрагогічного, середовищного підходів у рамках досліджуваної проблеми; теоретичні положення щодо вдосконалення змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх викладачів іноземних мов у процесі фахової підготовки. Отримані у дослідженні результати є значним внеском у розвиток педагогічної теорії та методики професійної освіти.

Ґрунтовне й системне вивчення проблеми формування в майбутніх викладачів іноземних мов лінгвометодичної компетентності надали авторці можливість зробити аргументовані висновки до розділів, що відповідають поставленим завданням, та загальні висновки, які відповідають висунутій меті й найважливішим положенням рецензованого дослідження. Аналіз дисертації свідчить, що робота є самостійним дослідженням, виконаним на високому

науковому рівні. Дисертантка досягла поставленої мети дослідження та розв'язала всі дослідницькі завдання.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та побажання:

1. У тексті дисертації шляхом аналізу поглядів провідних науковців широко розкрито зміст основного поняття «лінгвометодична компетентність викладача іноземної мови», однак наведений матеріал не завжди супроводжується авторським обґрунтуванням та оцінкою.

2. У підрозділі 2.2. подано зміст та структуру лінгвометодичної компетентності викладачів іноземних мов, що формується впродовж проходження освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. На наш погляд, теоретична значущість наукових висновків дисертантки значно зросла би за умови комплексного розгляду змісту та структури лінгвометодичної компетентності викладача іноземної мови на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти та кореляції у формуванні цих особистісних феноменів майбутніх фахівців у освітньому процесі ЗВО.

3. Вважаємо, що в роботі варто було представити результати організації суб'єкт-суб'єктного характеру взаємодії між викладачами ЗВО, їхньої роботи у межах творчих об'єднань задля зміцнення традиції такої роботи в ЗВО для формування лінгвометодичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов.

4. Практична значущість дослідження значно підвищилася би, якби в додатках було представлено докладний опис занять для тренінгу «Стратегія особистого та лінгвометодичного самовдосконалення» з конкретизацією їх змістового наповнення (вправ, дискусій, ігор тощо).

5. Дисертація містить значну кількість додатків, що вказують на великий обсяг проведеної роботи, однак для зручності у використанні, в змісті дисертації бажано було б надати назви всіх додатків із зазначенням сторінок і зробити посилання на них по тексту роботи.

6. Список використаної літератури має значний обсяг, містить 632 позиції, із яких понад 70 – іноземною мовою, однак, на наш погляд, деякі із зазначених джерел, датовані 1970–1990-ми рр. ХХ ст., не мають категоричного значення для проведеного дослідження і можуть бути замінені більш сучасними українськими джерелами. Слід, проте, зазначити, що кількість таких позицій у списку літератури незначна і зауваження має рекомендаційний характер.

Указані зауваження та побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку наукового дослідження.

Загальний висновок. Дисертація Т. А. Кокнової є актуальним, самостійним, завершальним теоретико-експериментальним дослідженням, що має значну наукову новизну, теоретичну і практичну значущість. Дисертація відповідає пп. 9, 10, 12, 13 14 (якщо є роботи у співавторстві) „Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами, внесеними згідно постанов Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р., №943 від 20.11.2019 р. та № 607 від 15.07.2020 р.), що дає підстави для присудження Кокновій Тетяні Анатоліївні наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

декан факультету початкової,
технологічної та професійної освіти
ДВНЗ «Донбаський державний
педагогічний університет»
доктор педагогічних наук, професор

Хижняк І. А.

ПІДПИС ХИЖНЯК І. А. ЗАСВІДЧУЮ:

Начальник відділу кадрів ДВНЗ

«Донбаський державний
педагогічний університет»

Сілін Є. С.